NORAKSTS

Lieta Nr.A42155804
SKA – 406/2007

S P R I E D U M S

Rīgā 2007.gada 19.decembrī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments kopsēdē šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore V.Krūmiņa
senatore J.Briede
senatore D.Mita
senators N.Salenieks
senatore I.Skultāne
tiesnese R.Vīduša

piedaloties pieteicējam *G.I.* un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Aizsardzības ministrijas pārstāvei Sandai Vistiņai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz *G.I.* pieteikumu par Aizsardzības ministrijas Komisijas mācībām ārvalstīs 2003.gada 15.decembra lēmuma Nr.67 atcelšanu, pienākuma uzlikšanu Aizsardzības ministrijai sagatavot rakstisku pavēli par pulkveža pakāpes piešķiršanu *G.I.*, par laika no 2003.gada 23.novembra līdz pavēles izdošanas brīdim ieskaitīšanu pulkveža pakāpes izdienas laikā, kā arī par mantisko zaudējumu un morālā kaitējuma atlīdzināšanu, sakarā ar *G.I.* kasācijas sūdzību un Aizsardzības ministrijas pretsūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2007.gada 14.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Aizsardzības ministrijas Komisija mācībām ārvalstīs ar 2003.gada 16.oktobra lēmumu Nr.50 noteica, ka *G.I.* ārvalstīs iegūtā militārā izglītība atbilst pulkveža

dienesta pakāpei noteiktajām prasībām. Pamatojoties uz minēto lēmumu, tika sagatavots pavēles projekts par nākamās dienesta pakāpes piešķiršanu pieteicējam.

Savukārt ar 2003.gada 15.decembra lēmumu Nr.67 Aizsardzības ministrijas Komisija mācībām ārvalstīs atcēla iepriekš minēto lēmumu un atzina, ka Dž.Maršala centra 15 nedēļu kurss uzskatāms par brigādes komandiera līmenim piemērotu kursu, tomēr, atsevišķi vērtējot, par nepietiekamu pulkveža dienesta pakāpes saņemšanai noteiktajām izglītības prasībām.

[2] Pieteicējs Aizsardzības ministrijas Komisijas mācībām ārvalstīs 2003.gada 15.decembra lēmumu Nr.67 apstrīdēja aizsardzības ministram.

Aizsardzības ministrs 2004.gada 12.janvāra atbildes vēstulē norādīja, ka lēmums par pulkveža pakāpes piešķiršanu pieteicējam ir atlikts un tiks skatīts atkārtoti.

[3] Nacionālo bruņoto spēku Izglītības pielīdzināšanas komisija ar 2004.gada 22.janvāra lēmumu Nr.2 noteica, ka pieteicēja iegūtā izglītība atbilst brigādes komandiera kvalifikācijas kursa līmenim, bet ir neatbilstoša pulkveža dienesta pakāpes saņemšanai noteiktajām prasībām. Savukārt ar Nacionālo bruņoto spēku Izglītības pielīdzināšanas komisijas 2004.gada 11.februāra lēmumu Nr.9 iepriekš minētais lēmums pieņemts jaunā redakcijā, paredzot, ka pieteicēja iegūtā militārā izglītība neatbilst pulkveža dienesta pakāpes saņemšanai noteiktajām militārās izglītības prasībām.

Aizsardzības ministrijas Komisija mācībām ārvalstīs ar 2004.gada 24.februāra lēmumu Nr.14 apstiprināja Nacionālo bruņoto spēku Izglītības pielīdzināšanas komisijas 2004.gada 22.janvāra lēmumu Nr.2 redakcijā, kas izteikta ar Nacionālo bruņoto spēku Izglītības pielīdzināšanas komisijas 2004.gada 11.februāra lēmumu Nr.9.

[4] Pieteicējs 2004.gada 2.augustā apstrīdēja Aizsardzības ministrijas Komisijas mācībām ārvalstīs 2003.gada 15.decembra lēmumu Nr.67.

Aizsardzības ministrijas valsts sekretārs 2004.gada 16.augusta lēmumā Nr.01/2799 norādīja, ka Aizsardzības ministrijas Komisijas mācībām ārvalstīs 2003.gada 15.decembra lēmums Nr.67 nav uzskatāms par administratīvo aktu lēmuma pieņemšanas brīdī spēkā esošo Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 „Administratīvo aktu procesa noteikumi" 5.punkta izpratnē.

[5] Pieteicējs 2004.gada 19.augustā Administratīvajā rajona tiesā iesniedza pieteikumu, lūdzot:

1) atcelt Aizsardzības ministrijas Komisijas mācībām ārvalstīs 2003.gada 15.decembra lēmumu Nr.67;

2) uzlikt pienākumu Aizsardzības ministrijai sagatavot rakstisku pavēli par pulkveža pakāpes piešķiršanu pieteicējam;

3) ieskaitīt laiku no 2003.gada 23.novembra līdz pavēles izdošanas brīdim pulkveža izdienas laikā;

4) atlīdzināt mantiskos zaudējumus 35 latu apmērā;

5) pieņemt blakus lēmumu par iekšējo normatīvo aktu pieņemšanu saskaņā ar ārējiem normatīvajiem aktiem, kā arī par vienlīdzības, patvaļas aizlieguma un tiesiskās paļāvības principa ievērošanu, izdodot administratīvos aktus.

Administratīvās rajona tiesas tiesnese ar 2004.gada 20.augusta lēmumu pieņēma pieteikumu daļā par pirmajiem četriem iepriekš minētajiem prasījumiem. Savukārt pieteikumu daļā par blakus lēmuma pieņemšanu tiesnese atteicās pieņemt.

[6] Administratīvā rajona tiesa ar 2005.gada 17.maija lēmumu izbeidza tiesvedību lietā, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 282.panta 2.punktu, jo pieteikumu tiesā iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu. Izskatot pieteicēja blakus sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 7.jūlija lēmumu grozīja pārsūdzēto lēmumu, paredzot, ka tiesvedība lietā izbeidzama, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 282.panta 1.punktu, jo lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā. Minēto lēmumu Senāta Administratīvo lietu departaments atcēla un nosūtīja lietu izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai.

[7] 2005.gada 22.decembrī pieteicējs papildināja savu prasījumus, lūdzot piedzīt no Aizsardzības ministrijas viņam nodarīto morālo kaitējumu 3000 latu apmērā.

[8] Administratīvā rajona tiesa ar 2006.gada 13.februāra spriedumu izbeidza tiesvedību lietā daļā par Aizsardzības ministrijas Komisijas mācībām ārvalstīs 2003.gada 15.decembra lēmuma Nr.67 atcelšanu, jo lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā. Pārējā daļā tiesa pieteikumu noraidīja.

[9] Izskatot lietu sakarā ar pieteicēja apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2007.gada 14.marta spriedumu:

1) atcēla Aizsardzības ministrijas valsts sekretāra 2004.gada 16.augusta lēmumu Nr.01/2799;

2) atzina par spēkā neesošu Aizsardzības ministrijas Komisijas mācībām ārvalstīs 2003.gada 15.decembra lēmumu Nr.67;

3) pārējā daļā pieteikumu noraidīja.

Spriedums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[9.1] Saskaņā ar Militārā dienesta likuma 32. un 33.pantu, kā arī atbilstoši Ministru kabineta 2003.gada 29.aprīļa noteikumu Nr.236 „Aizsardzības ministrijas nolikums" 21. un 22.punktam pulkvežleitnantam, kurš nav beidzis brigādes komandiera kursu, ir iespēja piešķirt pulkveža pakāpi, ja viņa beigtās ārvalstu militārās izglītības iestādes kursus īpaša Aizsardzības ministrijas komisija pielīdzina brigādes komandiera kursam un apstiprina par atbilstošiem pulkveža pakāpes piešķiršanai. Ja komisijas lēmums ir negatīvs, tad, pat piepildoties pārējiem likuma nosacījumiem, karavīram ar pulkvežleitnanta pakāpi process, lai iegūtu tiesības uz pulkveža pakāpi, tādējādi ir noslēdzies. Līdz ar to īpašās komisijas negatīvam lēmumam piemīt galīgā noregulējuma raksturs. Par šādu lēmumu atzīstams Aizsardzības ministrijas Komisijas mācībām ārvalstīs 2004.gada 24.februāra lēmums Nr.14, taču pieteicējs to nav pārsūdzējis.

[9.2] Pieteicējs pēc tiesiskās aizsardzības tiesā ir vērsies pēc Aizsardzības ministrijas valsts sekretāra 2004.gada 16.augusta lēmuma saņemšanas par apstrīdēto Aizsardzības ministrijas Komisijas mācībām ārvalstīs 2003.gada 15.decembra lēmumu Nr.67. Tādēļ tiesā ir pārsūdzams un izvērtējams Aizsardzības ministrijas Komisijas mācībām ārvalstīs 2003.gada 15.decembra lēmuma Nr.67 galīgais noformējums – Aizsardzības ministrijas valsts sekretāra 2004.gada 16.augusta lēmums.

[9.3] Aizsardzības ministrijas Komisija mācībām ārvalstīs 2003.gada 15.decembra lēmuma Nr.67 pieņemšanas brīdī vairs nebija pilnvarota lemt par atsevišķu personu militārās izglītības atbilstību, jo spēkā jau bija stājies reglaments AMR 12-1 „Karavīru un militāro vienību civilpersonu mācības ārvalstīs". Minētais reglaments par izglītības atbilstību pilnvaroja lemt jaunveidojamo Izglītības pielīdzināšanas komisiju, tāpēc pieteicēja pārsūdzētais Aizsardzības ministrijas Komisijas mācībām ārvalstīs 2003.gada 15.decembra lēmums Nr.67 saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 74.panta pirmās daļas 2.punktu nav spēkā. Tādējādi pieteikums daļā par Aizsardzības ministrijas Komisijas mācībām ārvalstīs 2003.gada 15.decembra lēmuma Nr.67 atcelšanu pēc būtības ir apmierināms, atceļot šo lēmumu tā galīgajā noformējumā kā Aizsardzības ministrijas valsts sekretāra 2004.gada 16.augusta lēmumu Nr.01/2799. Savukārt pats

Aizsardzības ministrijas Komisijas mācībām ārvalstīs 2003.gada 15.decembra lēmums Nr.67 ir atzīstams par spēkā neesošu.

[9.4] Vairākiem karavīriem ir piešķirtas dienesta pakāpes, pārkāpjot Militārā dienesta likuma 33.panta pirmajā daļā noteiktās prasības par nepieciešamo izglītību. Taču pieteicējs nedrīkst atsaukties uz vienlīdzības principa neievērošanu, ja iestāde ir rīkojusies vienlīdz prettiesiski labvēlīgi pret citām personām. Pretējā gadījumā tiktu pārkāpts Administratīvā procesa likuma 7.pantā ietvertais tiesiskuma princips, saskaņā ar kuru iestādes un tiesas rīcībai jāatbilst tiesību normām.

[9.5] Pieteicēja iegūtā militārā izglītība neatbilst pulkveža dienesta pakāpes saņemšanai noteiktajām militārās izglītības prasībām, kā to paredz joprojām spēkā esošais Aizsardzības ministrijas Komisijas mācībām ārvalstīs 2004.gada 24.februāra sēdes lēmums Nr.14. Turklāt pirms dienesta pakāpes piešķiršanas pieteicēja atbilstību likumā noteiktajām prasībām saskaņā ar Militārā dienesta likuma 32.panta otrās daļas 1.punktu nav izvērtējusi Augstākā atestācijas komisija, kuras funkcijas tiesa nav kompetenta pārņemt. Tāpēc prasījums izdot labvēlīgu administratīvo aktu, piešķirot pieteicējam pulkveža pakāpi, ir noraidāms.

[9.6] Pieteicēja prasījumi ieskaitīt laiku no 2003.gada 23.novembra līdz pavēles izdošanas brīdim pulkveža izdienas laikā un atlīdzināt mantiskos zaudējumus 35 latu apmērā un morālo kaitējumu 3000 latu apmērā ir noraidāmi, jo noraidāms ir prasījums izdot labvēlīgu administratīvo aktu, piešķirot pulkveža pakāpi.

[9.7] Iestādes prettiesiska (kaut arī labvēlīga) rīcība pret citām personām nevar radīt morālu kaitējumu personai, pret kuru iestādei ir rīkojusies atšķirīgi.

[10] Pieteicējs par Administratīvās apgabaltiesas 2007.gada 14.marta spriedumu ir iesniedzis kasācijas sūdzību, no kuras izriet, ka spriedums tiek pārsūdzēts daļā, kurā pieteikums ir noraidīts. Kasācijas sūdzība pamatota ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[10.1] Tiesa nepamatoti norāda, ka pieteicējs Aizsardzības ministrijas Komisijas mācībām ārvalstīs 2003.gada 15.decembra lēmumu Nr.67 ir apstrīdējis savā iesniegumā aizsardzības ministram 2003.gada 17.decembrī. Tādējādi nepamatots ir tiesas konstatētais fakts par atkārtotu minētā lēmuma apstrīdēšanu.

[10.2] Aizsardzības ministra lēmums nosūtīt atkārtotai izvērtēšanai lēmumu par pulkveža pakāpes piešķiršanu bija vērsts uz pretlikumīgu šķēršļu radīšanu pakāpes saņemšanā.

[10.3] Atzīstot, ka apelācijas sūdzība ir nepamatota un pieteikums noraidāms, tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 327.panta pirmās daļas 1., 2. un 3.punktu, kā arī minētā panta otro daļu.

[10.4] Aizsardzības ministrijas Komisija mācībām ārvalstīs nebija tiesīga atcelt 2003.gada 16.oktobra lēmumu Nr.50.

[10.5] Tiesa nepamatoti secina, ka galīgais lēmums ir Aizsardzības ministrijas Komisijas mācībām ārvalstīs 2004.gada 24.februāra lēmums Nr.14.

[10.6] Tiesa neizvērtēja faktisko apstākli, ka Aizsardzības ministrija ignorēja pieteicēja tiesības saņemt pulkveža dienesta pakāpi 2003.gada 23.novembrī.

[10.7] Tiesa nepareizi piemēroja vienlīdzības principu. Pieteicējam bija likumīgas tiesības saņemt pulkveža dienesta pakāpi.

[10.8] Tiesa neievēroja Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmo un otro daļu, vispusīgi nenovērtējot pierādījumus. Tiesa neievēroja arī objektīvās izmeklēšanas principu, kā arī Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 89. un 91.pantu.

[10.9] Tiesa uz faktiskajiem apstākļiem 2003.gada 23.novembrī nepamatoti attiecina Militārā dienesta likuma tiesisko regulējumu, kas stājās spēkā tikai 2006.gada 4.jūlijā.

[11] Aizsardzības ministrija ir iesniegusi paskaidrojumus par pieteicēja kasācijas sūdzību. Tajos norādīts, ka Administratīvās apgabaltiesas spriedums ir tiesisks, savukārt kasācijas sūdzība ir nepamatota.

[12] Aizsardzības ministrija vienlaikus ir iesniegusi arī pretsūdzību par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu, no kuras izriet, ka spriedums tiek pārsūdzēts daļā, kurā pieteikums ir apmierināts. Pretsūdzībā norādīts, ka tiesa nepamatoti atzinusi Aizsardzības ministrijas Komisijas mācībām ārvalstīs 2003.gada 15.decembra lēmumu Nr.67 par administratīvo aktu. Paskaidrots, ka lēmums par izglītības atbilstību likumā noteiktajām prasībām nav vienīgais un izšķirošais kritērijs, kam dienesta pakāpes piešķiršanas gaitā varētu būt izšķiroša nozīme lēmuma pieņemšanā un galīgā noregulējuma rakstura pazīmes.

[13] Tiesas sēdē pieteicējs uzturēja kasācijas sūdzību, pamatojoties uz tajā minētajiem argumentiem. Neatzina atbildētājas pretsūdzību. Lūdza atcelt apgabaltiesas spriedumu daļā, kurā pieteikums noraidīts.

Atbildētājas pārstāve uzturēja pretsūdzību, pamatojoties uz tajā minētajiem argumentiem. Neatzina pieteicēja kasācijas sūdzību. Lūdza atcelt apgabaltiesas spriedumu daļā, kurā atcelts Aizsardzības ministrijas valsts sekretāra 2004.gada 16.augusta lēmums Nr.01/2799 un atzīts par spēkā neesošu Aizsardzības ministrijas Komisijas mācībām ārvalstīs 2003.gada 15.decembra lēmums Nr.67.

Motīvu daļa

[14] Lai izvērtētu abu kasācijas sūdzību argumentus, Senāts atzīst par nepieciešamu aplūkot pulkveža dienesta pakāpes piešķiršanas kārtības tiesisko regulējumu, kas ietverts Militārā dienesta likuma V nodaļā. Šajā gadījumā aplūkojama spēkā esošā tiesību normu redakcija, jo pieteikumā ietverts prasījums uzlikt pienākumu izdot administratīvo aktu. Gadījumā, ja pieteikums ir par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, tiesa ņem vērā lietas izskatīšanas brīdī spēkā esošo tiesisko regulējumu, jo, ja tiesa izlemj par administratīvā akta izdošanu, šim administratīvajam aktam jāatbilst sprieduma taisīšanas brīdī spēkā esošajām tiesību normām, tas ir, tam jābūt tiesiskam. Izņēmumi pieļaujami tikai atsevišķos gadījumos, kā, piemēram, jautājumos par sociālo palīdzību, nodokļiem vai eksāmenu novērtējumiem. Konkrētajā lietā šāds izņēmuma gadījums nav konstatējams.

[15] Karavīru dienesta pakāpes regulē Militārā dienesta likuma 31.pants, kura otrās daļas 4.punkta „c" apakšpunkts spēkā esošajā redakcijā noteic, ka pulkvedis ir vecākais virsnieks. Saskaņā ar šā likuma 32.panta otrās daļas 1.punktu virsnieku pakāpes piešķir Valsts prezidents pēc aizsardzības ministra ieteikuma, ja karavīra atbilstību likumā noteiktajām prasībām ir izvērtējusi Augstākā atestācijas komisija. Valsts prezidenta kompetencē ir arī lemt par virsnieka dienesta pakāpes atņemšanu (34.pants). Atbilstoši Satversmes 42.pantam Valsts prezidents ir valsts bruņotā spēka augstākais vadonis.

Senāts ir atzinis, ka, tā kā pulkveža pakāpes piešķiršana maina personas tiesisko statusu, bet lēmums par personas tiesiskā statusa maiņu atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā dotajai administratīvā akta definīcijai uzskatāms par administratīvo aktu, tad lēmums par pakāpes piešķiršanu uzskatāms par administratīvo aktu (*sk. 2005.gada 17.augusta lēmuma lietā Nr.SKA-396 8.punktu*). Ņemot vērā iepriekš minētās Satversmes un Militārā dienesta likuma tiesību normas, secināms, ka galīgo administratīvo aktu pulkveža pakāpes piešķiršanai izdod (t.i., lemj par personas

tiesiskā statusa maiņu) Valsts prezidents kā valsts bruņotā spēka vadonis. Tomēr, ievērojot Valsts prezidenta īpašo nozīmi bruņotajos spēkos un to, ka vadošā valsts pārvaldes iestāde valsts aizsardzības nozarē ir Aizsardzības ministrija, likums šajā administratīvajā procesā paredzējis vairākas stadijas.

Vispirms, kā izriet no Militārā dienesta likuma 32.panta otrās daļas 1.punkta, apstākļu novērtēšanu veic īpaša institūcija – Augstākā atestācijas komisija. Pēc tam savu atzinumu sniedz par nozari atbildīgais ministrs – aizsardzības ministrs. Visbeidzot galīgo lēmumu pieņem Valsts prezidents. Lai persona iegūtu pulkveža pakāpi, tai visās procesa stadijās jāsaņem pozitīvs novērtējums par atbilstību šai dienesta pakāpei.

Šajā lietā būtiski ir minēt tiesību normas attiecībā uz gadījumu, kad persona ir ieguvusi militāro izglītību ārvalstīs. Šādā gadījumā tas ir viens no vērtējamiem apstākļiem nākamās dienesta pakāpes piešķiršanai. Saskaņā ar Militārā dienesta likuma 33.panta ceturto daļu pēc ārvalstu militārās izglītības iestādes (kursu) beigšanas karavīra atbilstību attiecīgās dienesta pakāpes piešķiršanai apstiprina īpaša komisija aizsardzības ministra noteiktajā kārtībā.

[16] Administratīvā procesa likuma izpratnē Augstākās atestācijas komisijas atzinums, aizsardzības ministra atzinums un citas institūcijas lēmums, kas pieņemts administratīvajā procesā par pulkveža pakāpes piešķiršanu, ja tas ir pozitīvs, uzskatāms par starplēmumu.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas 3.punktu starplēmums nav administratīvais akts. Tomēr minētā tiesību norma paredz izņēmuma gadījumu, kad starplēmums uzskatāms par administratīvo aktu. Šāds gadījums ir, kad starplēmums pats par sevi skar būtiskas personas tiesības vai tiesiskās intereses vai būtiski apgrūtina to īstenošanu. Ja starplēmums ir negatīvs, un tāpēc tas attiecīgajā procesā ir galīgais lēmums, tas uzskatāms par administratīvo aktu – labvēlīga lēmuma izdošanas atteikumu.

[17] Ievērojot iepriekš teikto, Senāts atzīst, ka gadījumā, ja persona, kura pretendē uz pulkveža dienesta pakāpi, kādā no administratīvā procesa stadijām saņem nelabvēlīgu atzinumu, un process tālāk netiek virzīts, tai ir tiesības vērsties tiesā ar prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Pretējā gadījumā personai nepamatoti tiktu liegtas tiesības uz lietas izskatīšanu tiesā, lai noskaidrotu, vai nelabvēlīgais lēmums ir bijis pamatots.

[18] Konkrētajā gadījumā Aizsardzības ministrijas Komisija mācībām ārvalstīs 2003.gada 16.oktobrī pieņēma lēmumu Nr.50, ar kuru nolēma, ka pieteicēja ārvalstīs iegūtā militārā izglītība atbilst pulkveža pakāpei noteiktajām prasībām. Tika sagatavots Valsts prezidentes pavēles projekts par attiecīgas virsnieka pakāpes piešķiršanu pieteicējam un vēl trim personām. 2003.gada 25.novembrī aizsardzības ministrs uz pavēles projekta pavadvēstules uzrakstīja rezolūciju, ar kuru nodeva attiecīgā jautājuma izskatīšanu Aizsardzības ministrijas un Nacionālo bruņoto spēku augstāko amatpersonu sēdē.

2003.gada 15.decembrī aizsardzības ministrs ar pavēli Nr.420 apstiprināja un ieviesa ar parakstīšanas dienu Aizsardzības ministrijas reglamentu AMR 12-1 „Karavīru un militāro vienību civilpersonu mācības ārvalstīs". Reglaments, citastarp, noteica arī karavīru atlasi un nosūtīšanu uz mācībām ārvalstīs un ārvalstīs iegūtās militārās izglītības individuālās pielīdzināšanas kārtību. Lai ieviestu jauno reglamentu, pavēlē tika arī noteikts, ka Nacionālo bruņoto spēku komandierim jānodrošina ārvalstu militāro iestāžu kursu pielīdzināšanas standartu sistēmas izstrādāšana, jāapstiprina nacionālo bruņoto spēku Izglītības pielīdzināšanas komisijas nolikums. Tika arī atcelta Aizsardzības ministrijas 2001.gada 10.maija pavēle Nr.190 „Par ārvalstīs iegūtās militārās izglītības pielīdzināšanas kārtību".

Tajā pašā dienā, t.i., 2003.gada 15.decembrī, Aizsardzības ministrijas Komisija mācībām ārvalstīs pieņēma lēmumu Nr.67, ar kura 1.punktu, citastarp, atcēla iepriekš minēto lēmumu Nr.50. Pamatojums šādam lēmumam ietverts protokolā Nr.14, kurā norādīts, ka lēmums Nr.50 ir balstīts uz nekvalitatīviem un spēkā esošo normatīvo aktu (Dienesta gaitas reglaments MR1-11, Dienesta gaitas rokasgrāmata MR1-11.1) prasībām neatbilstošiem Nacionālās aizsardzības akadēmijas atzinumiem un ir pretrunā ar citiem spēkā esošiem Komisijas lēmumiem. Lēmuma 2.punktā Maršala centra 15 nedēļu kurss atzīts par piemērotu kvalifikācijas kursu brigādes komandiera līmenim, tomēr, atsevišķi vērtējot, nepietiekamu pulkveža dienesta pakāpes saņemšanai noteiktajām izglītības prasībām.

Ņemot vērā tikko kā spēkā stājušos reglamentu AMR 12-1, lēmuma Nr.67 3.punktā tika uzdots Nacionālo bruņoto spēku Mācību vadības štābam organizēt pieteicēja militārās izglītības pielīdzināšanu minētajā reglamentā noteiktajā kārtībā. Savukārt 4.punktā tika uzdots Nacionālo bruņoto spēku Mācību vadības štābam normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā iesniegt apstiprināšanai Komisijā mācībām ārvalstīs Nacionālo bruņoto spēku Izglītības pielīdzināšanas komisijas lēmumu par pieteicēju.

Turpmāk jautājums par pieteicēja izglītības atbilstību pulkveža dienesta pakāpei tika skatīts atbilstoši reglamentam AMR 12-1. Tas ir, 2004.gada 11.februārī Nacionālo bruņoto spēku Izglītības pielīdzināšanas komisija pieņēma lēmumu Nr.9, nolemjot, ka pieteicēja iegūtā militārā izglītība neatbilst pulkveža dienesta pakāpes saņemšanai noteiktām militārās izglītības prasībām. 2004.gada 24.februārī Aizsardzības ministrijas Komisija mācībām ārvalstīs ar lēmumu Nr.14 apstiprināja minēto Nacionālo bruņoto spēku Izglītības pielīdzināšanas komisijas lēmumu Nr.9.

[19] Kā pretsūdzībā pamatoti norādījusi atbildētāja, ne pārsūdzētais Aizsardzības ministrijas Komisijas mācībām ārvalstīs lēmums Nr.67 (kuru apgabaltiesa atzina par spēkā neesošu), ne Aizsardzības ministrijas valsts sekretāra pienākumu izpildītāja 2004.gada 16.augusta lēmums Nr.01/2799 (ar kuru tika izskatīts pieteicēja apstrīdēšanas iesniegums par lēmumu Nr.67 un kuru apgabaltiesa atcēla) nav atsevišķi pārsūdzams tiesā. Šie ir procesa ietvaros pieņemti starplēmumi, kuri ir vērtējami, izskatot prasījumu par administratīvā akta izdošanu. Proti, vai pieteicējam atbilstoši spēkā esošajām tiesību normām ir tiesības uz pulkveža dienesta pakāpes piešķiršanu.

[20] Izlemjot pieteicēja prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ir būtiski noskaidrot, vai pieteicējs jau 2003.gada oktobrī bija ieguvis tiesības tapt virzītam pulkveža pakāpes piešķiršanai, kad Aizsardzības ministrijas Komisija mācībām ārvalstīs lēmumā Nr.50 ietvēra atzinumu, ka pieteicēja izglītība ir atbilstoša pulkveža dienesta pakāpes piešķiršanai. Ja atzītu, ka pieteicējs šādas tiesības bija ieguvis, tad šīs lietas ietvaros būtu jāņem vērā iestādes sākotnējais konstatējums.

Kā uzskata Senāts, pieteicējs ar Aizsardzības ministrijas Komisijas mācībām ārvalstīs lēmumu Nr.50 nebija ieguvis šādas tiesības. Iestāde savu iepriekš pieņemto lēmumu atcēla, kā iemeslu norādot tā nekvalitativitāti, neatbilstību iekšējiem normatīvajiem aktiem, citos gadījumos pieņemtajiem lēmumiem. Protokolā Nr.14 (kas atspoguļo lēmuma Nr.67 pamatojumu) norādīts, ka Nacionālo bruņoto spēku Mācību vadības štābam nepieciešams iespējami ātri pabeigt darbu pie ārvalstu kursu pielīdzināšanas standartu sistēmas izveides instruktoru/virsnieku līmeņiem, lai būtu iespējams noteikt mācību kursu atbilstību konkrētam militārās izglītības līmenim un kodificēt tos vēl pirms konkrētu personu nosūtīšanas uz attiecīgo kursu. Tātad iestāde administratīvā procesa gaitā, kad tika lemts par pieteicēja izglītības atbilstību pulkveža dienesta pakāpei, nolēma mainīt savu praksi, to pilnveidojot.

Viens no valsts pārvaldes principiem ir organizēt valsts pārvaldi pēc iespējas efektīvi, ja nepieciešams, to pilnveidojot. Ja valsts pārvalde konstatē, ka attiecībā uz kāda jautājuma izlemšanu nepieciešams pilnveidot kritērijus, procesuālo kārtību, tai ir ne tikai tiesības, bet pat pienākums novērst konstatētās nepilnības un radīt efektīvāku regulējumu. Ja iestāde konstatē, ka administratīvā procesa ietvaros attiecībā uz personu pieņemtais starplēmums neatbilst jaunajai iestādes praksei, iestāde var atcelt šo starplēmumu un tā vietā pieņemt citu, jaunajai praksei atbilstošu.

[21] Administratīvā apgabaltiesa ir norādījusi, ka pieteicēja atbilstību pulkveža dienesta pakāpei nav izvērtējusi Augstākā atestācijas komisija, kā to paredz Militārā dienesta likuma 32.panta otrās daļas 1.punkts. Tiesa uzskatīja, ka tā nevar pārņemt komisijas funkcijas, tāpēc šo prasījumu motīvu daļā neizvērtēja, bet rezolutīvajā daļā noraidīja, neuzliekot arī pienākumu iestādei šo jautājumu izvērtēt.

Senāts šādu apgabaltiesas secinājumu atzīst par kļūdainu. Pirmkārt, tiesas kontrolei kā personas tiesību aizsardzības mehānismam ir jābūt efektīvai. Tas nozīmē arī to, ka tiesai pēc iespējas jādod savs novērtējums konkrētajām publiski tiesiskajām attiecībām, kuras personu neapmierina un kuru dēļ tā vērsusies tiesā. Otrkārt, apstāklis, ka administratīvajā procesā vēl kāda institūcija nav pieņēmusi starplēmumu, viens pats bez dziļāka izvērtējuma vēl nenozīmē, ka tiesa nevar izlemt prasījumu par administratīvā akta izdošanu.

Konkrētajā gadījumā no likuma neizriet Atestācijas komisijas kompetence novērtēt pieteicēja zināšanas, tas ir, veikt darbības, kuras tiesa iestādes vietā pēc būtības nevar veikt. Kā noteikts Militārā dienesta likuma 31.panta otrās daļas 1.punktā, Atestācijas komisija izvērtē karavīra atbilstību likumā noteiktajām prasībām. Kā Senāta tiesas sēdē norādīja atbildētājas pārstāve, ārvalstīs iegūtās izglītības atbilstības jautājums ir vienīgais šķērslis, lai pieteicējs iegūtu pulkveža dienesta pakāpi. Šajā gadījumā ir nevis jāvērtē pieteicēja zināšanas, bet gan jākonstatē viņa ārvalstīs iegūtās militārās izglītības atbilstība nacionālo tiesību normu prasībām. Šādos apstākļos Senāts nesaskata iemeslu, kāpēc tiesa šo jautājumu nevarētu vērtēt.

[22] Ievērojot iepriekš teikto, Senāts atzīst, ka apgabaltiesas spriedums ir atceļams neatkarīgi no pieteicēja kasācijas sūdzības argumentiem.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 351.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2007.gada 14.marta spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja	senatore	*(paraksts)*	V.Krūmiņa
	senatore	*(paraksts)*	J. Briede
	senatore	*(paraksts)*	D.Mita
	senators	*(paraksts)*	N.Salenieks
	senatore	*(paraksts)*	I.Skultāne
	tiesnese	*(paraksts)*	R.Vīduša

NORAKSTS PAREIZS

Senatore D.Mita

Rīgā 2007.gada 19.decembrī